

ความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
Moral Competence in Nursing Practice among Nursing Students in
Boromarajonani College of Nursing, Trang

ดวงแข รักไทย¹ นิตยา ชีพประสพ
Duangkhae Rakthai, Nittaya Cheeprasop

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเชิงพรรณนาคครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและเปรียบเทียบความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง วิธีการศึกษากลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 360 คน โดยใช้แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ที่พัฒนาโดยพันทิพย์ จอมศรี (2548) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .92 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า 1) นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ($3.76 \leq \bar{X} \leq 4.36$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดี ($4.05 \leq \bar{X} \leq 4.16$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยของอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การให้ความเคารพคุณค่าศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน ของผู้รับบริการ และความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วย ($4.27 \leq \bar{X} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{X} \leq 4.34$, ตามลำดับ) แต่ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ และ ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ($3.76 \leq \bar{X} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{X} \leq 3.95$, ตามลำดับ) 2) การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ (Keywords): ความสามารถเชิงจริยธรรม; นักศึกษาพยาบาล

Received: 2021-06-01 Revised: 2021-09-28 Accepted: 2021-09-29

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง Registered Nurse
Boromarajonani College of Nursing, Trang. Corresponding Author e-mail: duangkhae.r@bcnt.ac.th

Abstract

The purpose of this descriptive study was to explore and compare the moral competence in students' nursing practice of Boromarajonani College of Nursing, Trang. **Methods:** The sample was 360 1st – 4th nursing students in Boromarajonani College of Nursing, Trang on 2020 Academic Year. Data was collected via Moral Competence Scale in nursing practice developed by Pantip Jormsri (2005) which reliability was .92. Data were analyzed using the average, standard deviation and one-way analysis of variance. **Results** showed that 1) All the components of moral competence in nursing practice of nursing students were also in good to very good levels ($3.76 \leq \bar{X} \leq 4.36$) and total average of each grade was in good level ($4.05 \leq \bar{X} \leq 4.16$). Each components was considered and showed that the respect for human values, dignity and rights and the desire patient to be happy based on the recognition of the needs and condition of the patient was in very good level ($4.27 \leq \bar{X} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{X} \leq 4.34$, respectively). The other hand, admitting their mistakes, Attendees are encouraged to make responsible and proud to admit their mistakes and appreciate colleagues to do the right act ($3.76 \leq \bar{X} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{X} \leq 3.95$, respectively). 2) There was no significant difference between the level of moral competence in nursing practice among 1st – 4th nursing students with F – test.

Keywords: Moral Competence; Nursing Students

บทนำ (Introduction)

วิชาชีพพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีการกระทำต่อมนุษย์ มีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการซึ่งส่วนใหญ่กำลังอยู่ในความทุกข์ทรมานไม่ทางด้านร่างกายและ/หรือจิตใจ หรือเกิดร่วมกันทั้ง 2 ด้าน ประกอบวิชาชีพในบริบทเช่นนี้มักก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ให้กับผู้รับบริการ นำไปสู่การฟ้องร้องเป็นคดีความเกิดขึ้น (อนุชา กาศลังกา, 2555) ซึ่งการบรรเทาความผิดพลาดและปัญหาการฟ้องร้องสามารถกระทำได้โดยการการปฏิบัติที่ยึดหลักจริยธรรม จรรยาบรรณ และมาตรฐานวิชาชีพ อย่างเคร่งครัด ประกอบกับมีความตั้งใจในการประกอบวิชาชีพอย่างมีสติและมีการคิดวิเคราะห์ถึงผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นต่อผู้ใช้บริการเป็นที่ตั้งอยู่เสมอ (ยงยุทธ แก้วเต็ม, 2556) อย่างไรก็ตาม การแสดงพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล มีพื้นฐานมาจากพัฒนาการทางจริยธรรม โดยที่เหตุผลเชิงจริยธรรมในการแสดงพฤติกรรมขั้นต่ำสุด คือการกระทำ หรืองดการกระทำ เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ ส่วนเหตุผลเชิงจริยธรรมในการแสดงพฤติกรรมขั้นสูงสุด คือการกระทำ หรืองดการกระทำ เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวมหรือคุณค่าของมนุษย์เป็นสำคัญ โดยโคลเบอร์กเชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาไปตามวุฒิภาวะของคน และมีความสัมพันธ์กับ

ระดับสติปัญญา และระดับการศึกษา (Kohlberg, 1976) ดังนั้น การสอนหรือปลูกฝังจริยธรรมในผู้เรียนหลักสูตรพยาบาลศาสตร์เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งและควรพิจารณาให้มีพัฒนาการทางจริยธรรมที่เหมาะสมกับบุคลิกภาวะ และสติปัญญาของผู้เรียน

แนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลเป็นความสามารถของพยาบาลในการรับรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและแสดงออกถึงความรู้สึกนั้น เมื่อเผชิญกับสิ่งที่ดีหรือไม่ดีในสถานการณ์หนึ่งๆ เป็นทั้งความสามารถของบุคคลในการกำหนดแนวทาง และกระทำการที่นำมาซึ่งประโยชน์อันสูงสุดสำหรับผู้ให้บริการ โดยมีพื้นฐานบนการรับรู้เชิงจริยธรรม การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และการกระทำเชิงจริยธรรม (Jomsri, 2005) ความสามารถเชิงจริยธรรมสามารถพัฒนาได้จากการปลูกฝังแนวคิดเชิงจริยธรรม (moral orientation) การตัดสินใจเชิงจริยธรรม (moral judgment) ตั้งแต่การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว และการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้แล้ว พัฒนาการด้านความสามารถเชิงจริยธรรมสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นได้ (Hing Keung Ma, 2012) ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อระดับความสามารถเชิงจริยธรรม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Mahasneh, 2014) นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่พบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลที่คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยอัสตราวอาอยู่ในระดับต่ำ (Bužgová & Sikorová, 2013) ความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญตามจำนวนภาคการศึกษาที่มากขึ้น (Slováčková, 2007., Neves, 2013) นอกจากนี้มีการศึกษาที่โปรตุเกสแสดงถึงคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 อยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์ แต่สูงกว่าชั้นปีที่ 1 (Özdemir, 2015) แต่การศึกษาในนักศึกษาพยาบาลที่ฟินแลนด์กลับพบคะแนนความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 สูงกว่าชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พร้อมกับพบว่านักศึกษาที่มีประสบการณ์พบเห็นการจัดการกับประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมในขณะฝึกภาคปฏิบัติ มีคะแนนการตัดสินใจเชิงจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่ขาดประสบการณ์ในขณะฝึกภาคปฏิบัติ (Auvinen, 2004) นอกจากนี้ผลการศึกษาของฮุนคและคณะ (Hununk, et al., 2003) พบว่านักศึกษาพยาบาลมีความสามารถในการรับรู้ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม และการวิเคราะห์หาแนวทางปฏิบัติได้ค่อนข้างน้อย

สำหรับการศึกษาในประเทศไทย พันทิพย์ จอมศรี (2548) ได้พัฒนาแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ครอบคลุมกรอบแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล ในบริบทของคุณค่าที่ยึดถือของพยาบาลในประเทศไทย (Jomsri, 2005) ที่ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ ความรัก ความเมตตา (Loving kindness) ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) มุทิตา (Sympathetic joy) อุเบกขา (Equanimity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีวินัย (Discipline) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน (Respect for human values, dignity and rights) แต่การศึกษาถึงความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาลไทยมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาหรือพัฒนาด้านเหตุผลเชิงจริยธรรม ประกอบกับในการ

จัดการเรียนการสอนหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต กำหนดให้มีการเรียนภาคทฤษฎีวิชาการวิชาชีพศาสตรและกฎหมายวิชาชีพพยาบาล ซึ่งจะช่วยพัฒนาการรับรู้เชิงจริยธรรมกระบวนการคิดวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจเชิงจริยธรรม แต่อย่างไรก็ตามการปลูกฝังทัศนคติเพื่อให้เกิดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและต่อเนื่อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสำรวจความสามารถเชิงจริยธรรมของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปลูกฝัง และพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรกเข้าจนจบหลักสูตรอันนำไปสู่การเป็นพยาบาลที่มีความสามารถเชิงจริยธรรมสร้างสรรค์สังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. สำรวจความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง
2. เปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 – 4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 415 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ชั้นปีที่ 1 – 4 ปีการศึกษา 2563 ทุกคนที่ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ จำนวน 360 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ชั้นปี
2. แบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล ที่พัฒนาโดยพันทิพย์ จอมศรี (2548) ประกอบด้วยสถานการณ์ที่เป็นประเด็นปัญหาจริยธรรม 3 สถานการณ์ มีข้อคำถามทั้งสิ้น 43 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบลิเกตสเกล 5 ระดับ เพื่อวัดระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลจากระดับความคิดเห็นต่อข้อความที่แสดงถึงความรู้สึก ความคิดและการกระทำของพยาบาลต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละสถานการณ์

คุณลักษณะของข้อคำถามทั้ง 3 สถานการณ์ จำแนกออกเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ สถานการณ์ที่ 1 การมีอำนาจในตนเองของผู้ป่วย กับ การให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยซึ่งมี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การดูแลเอาใจใส่และหาแนวทางให้ผู้ป่วยได้รับความสุขและการรักษาพยาบาลตามความต้องการ ประกอบด้วยข้อคำถาม 7 ข้อ 2) การยอมรับในความรู้สึก ความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการ

รับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล ประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ และ 3) การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด และการยอมรับในการกระทำและผลของการกระทำของตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ สถานการณ์ที่ 2 การให้ยาผิด กับ การบอกความจริง มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ 2) การปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน และการสนับสนุนให้เพื่อนร่วมงานภูมิใจในการบอกความจริง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ และ 3) ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ประกอบด้วยข้อคำถาม 4 ข้อ สถานการณ์ที่ 3 การรักษาสัญญา กับ การคงไว้ซึ่งการดูแลที่เท่าเทียมกันมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรักษาสัญญา การยึดมั่นและพัฒนาการดูแล เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้รับความสุขสบาย ประกอบด้วยข้อคำถาม 8 ข้อ และ 2) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วยประกอบด้วยข้อคำถาม 5 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้หาความสอดคล้องภายใน (Internal consistency reliability) ของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ตรง ชั้นปีที่ 4 ของปีการศึกษา 2562 จำนวน 50 คน ได้เท่ากับ .92 และนำแบบวัดนี้มาใช้จริงในปีการศึกษา 2563 โดยชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนและวิธีการเข้าร่วมการวิจัย พร้อมทั้งกำหนดระยะเวลาการคืนชุดแบบสอบถามภายใน 2-3 สัปดาห์ ให้กับนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 387 คน และได้รับแบบวัดที่สมบูรณ์กลับ จำนวน 360 ชุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์หา ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยกำหนดความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล ทั้งหมด 360 คน เป็นเพศชาย 29 คน เพศหญิง 331 คน อายุอยู่ระหว่าง 19 – 30 ปี เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 72 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 88 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 100 คน ชั้นปีที่ 4 จำนวน 100 คน

2. นักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมาก ($3.76 \leq \bar{x} \leq 4.36$) และค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดี ($4.05 \leq \bar{x} \leq 4.16$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า ด้านการยอมรับในความรับผิดชอบความต้องการ และสิทธิของผู้ป่วยต่อการรับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาล และความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุขบนพื้นฐานของการยอมรับในความต้องการและสภาพอาการของผู้ป่วยมีคะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีอยู่ในระดับดีมาก ($4.27 \leq \bar{x} \leq 4.36$, $4.25 \leq \bar{x} \leq 4.34$, ตามลำดับ) แต่ด้านความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง และการยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และการส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มี

ความรับผิดชอบต่อน้ำที่คะแนนค่าเฉลี่ยของแต่ละชั้นปีมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ($3.76 \leq \bar{x} \leq 3.84$, $3.91 \leq \bar{x} \leq 3.95$, ตามลำดับ) ดังตารางที่ 1

3. การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P - value = .062 - .982) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและการเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test

องค์ประกอบความสามารถเชิงจริยธรรม	ชั้นปี	$\bar{x}$	S.D.	Df	F	P
1) การดูแลเอาใจใส่.....	1	4.18	0.75	3	.629	.597
	2	4.06	0.51			
	3	4.13	0.61			
	4	4.07	0.55			
2) การยอมรับในความรู้สึก.....	1	4.36	0.62	3	.367	.777
	2	4.27	0.65			
	3	4.34	0.66			
	4	4.28	0.65			
3) การให้การพยาบาลที่ดีที่สุด....	1	4.35	0.71	3	2.176	.091
	2	4.09	0.69			
	3	4.17	0.7			
	4	4.12	0.7			
4) การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง...	1	3.95	0.86	3	.058	.982
	2	3.95	0.75			
	3	3.91	0.86			
	4	3.95	0.77			
5) การปรารถนาให้ผู้ป่วยไม่มีความทุกข์ทรมาน..	1	4.03	0.81	3	.468	.704
	2	3.88	0.86			
	3	3.92	0.85			
	4	3.9	0.87			
6) ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิด...	1	3.84	0.84	3	.095	.963
	2	3.76	1.09			
	3	3.79	1.04			
	4	3.78	1.08			
7) การรักษาสัญญา การยึดมั่น....	1	4.23	0.61	3	2.471	.062
	2	4	0.57			
	3	4.03	0.61			
	4	4.04	0.58			

ตารางที่ 1 (ต่อ) ค่าเฉลี่ยและการเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test

องค์ประกอบความสามารถเชิงจริยธรรม	ชั้นปี	$\bar{x}$	S.D.	Df	F	P
8) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุข...	1	4.34	0.6	3	.416	.742
	2	4.28	0.5			
	3	4.25	0.57			
	4	4.27	0.52			
ค่าเฉลี่ยรวม	1	4.16	0.73			
	2	4.04	0.7			
	3	4.07	0.74			
	4	4.05	0.72			

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า

1. นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ทุกชั้นปี มีระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลในทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับดีถึงดีมากแสดงว่านักศึกษามีคุณธรรมภายในที่เป็นพื้นฐานของจิตใจครบทั้ง 8 ด้านที่เป็นองค์ประกอบของกรอบแนวคิดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลที่พันทิพย์ จอมศรี สังเคราะห์ขึ้นจากค่านิยมของบุคคล สังคม และวิชาชีพพยาบาลในบริบทประเทศไทย (Jomsri, 2005) อันได้แก่ ความรัก ความเมตตา (Loving kindness) ความเห็นอกเห็นใจ (Compassion) มุทิตา (Sympathetic joy) อุเบกขา (Equanimity) ความรับผิดชอบ (Responsibility) ความมีวินัย (Discipline) ความซื่อสัตย์ (Honesty) และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน (Respect for human values, dignity and rights) ผลการศึกษาครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าพื้นฐานด้านจิตใจของนักศึกษาพยาบาลทุกชั้นปีได้รับการพัฒนาให้อยู่ในระดับดีถึงดีมาก เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม สอดคล้องกับผลการสำรวจจริยธรรมของวิชาชีพต่างๆ ในอเมริกา ปีค.ศ. 2012 จำนวน 22 วิชาชีพ และ ปีค.ศ. 2014 จำนวน 11 วิชาชีพ ที่พบว่าวิชาชีพพยาบาลถูกจัดอันดับว่าเป็นวิชาชีพที่มีจริยธรรมความซื่อสัตย์อันดับหนึ่ง (Newport, 2012; Riffkin, 2014) และในประเทศไทยผลการวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรม จริยธรรมพบว่ากลุ่ม/อาชีพที่มีระดับคุณธรรมเป็นลำดับแรกคือ แพทย์และพยาบาล (นางลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุดม ภิรมย์สมบัติ, และศจีมาจ ณ วิเชียร, 2551)

เมื่อพิจารณาระดับคะแนนของแต่ละองค์ประกอบ พบว่า

1.1 ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนค่าเฉลี่ยของอยู่ในระดับดีมากทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ 1) การให้ความเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชนของผู้รับบริการ จากที่ ศ. นพ. ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน วิจารย์ พานิช, 2549) ระบุไว้ว่า การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ของคนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันเป็นหัวใจของสุขภาวะ เป็นศีลธรรมพื้นฐานของสังคม เป็นรากฐานของประชาธิปไตย และ 2) ความปรารถนาให้ผู้ป่วยได้รับความสุข ซึ่งตรงกับความหมายของคำว่า

เมตตา ที่หมายถึง ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข (พระธรรมปิฎก, 2540). และตามทฤษฎีการดูแลที่ วัดสันระบู่ว่า “ความรักอันยิ่งใหญ่ (cosmic love)” ระหว่างเพื่อนมนุษย์ เป็นรากฐานของการดูแล” (Watson, 2008) จึงอาจกล่าวได้ว่า นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ตรัง ทุกชั้นปี มีคุณลักษณะด้านการประกอบวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคุณลักษณะของบัณฑิตพยาบาลที่พึงประสงค์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี คุณลักษณะที่มีระดับคะแนนสูงสุดคือ การให้เกียรติและเห็นคุณค่าของผู้อื่น (มาลินี จำเริญ, จารุพันธ์ สมบูรณ์สิทธิ์ และรจนา ชูใจ, 2553)

1.2 ด้านที่ทุกชั้นปีมีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่า 4 ทั้งหมด เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบหน้าที่ และ ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตนเองและการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งอาจเป็นเพราะลักษณะของบุคคลเจนเนอเรชันใหม่ (new generation) ที่เติบโตมาในครอบครัวที่มีลูกน้อย ทำให้ยึดความมั่นคงของตนเองเป็นหลัก และมีความซื่อสัตย์หรือจงรักภักดีต่อสถาบันน้อย (Alch, 2000. อ้างถึงใน Lavoie -Tremblay, 2010) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของปรีโสทัต ปุณณภูมิ (2554) ที่พบว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวายที่มีอายุการทำงานน้อยกว่า 3 ปี มีการยอมรับวัฒนธรรมองค์การในมิติการมีคุณธรรมและการซื่อสัตย์น้อยกว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวายที่มีอายุการทำงานมากกว่า 3 ปี และยังพบว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันเอกซ์ มีการยอมรับวัฒนธรรมองค์การสูงกว่าผู้บริหารและพนักงานเจนเนอเรชันวาย

2. การเปรียบเทียบระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของ นักศึกษาพยาบาล จำแนกตามชั้นปี ด้วย F – test ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ ก็พบว่านักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยของระดับความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลสูงกว่าชั้นปีอื่นทุกองค์ประกอบซึ่งอาจเนื่องจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ทำการสำรวจได้รับการพัฒนาด้านการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ตามโครงการพัฒนาศักยภาพนักศึกษาพยาบาล ศาสตร์และเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีระยะเวลาจัด 5 วัน ซึ่งนักศึกษาสะท้อนว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างความคิดและการรับรู้ทั้งการให้การช่วยเหลือและการรับความช่วยเหลือด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ส่วนปี 2 – 4 ไม่มีโครงการพิเศษเช่นนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของดลใจ จองพานิช (2551) ที่พบว่านักศึกษาที่ผ่านโครงการเตรียมความพร้อมเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลจะมีคุณลักษณะส่วนบุคคลที่จำเป็นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพพยาบาลสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ผ่านโครงการ นอกจากนี้แล้วการเรียนการสอนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ยังเป็นวิชาพื้นฐานวิชาชีพ และหมวดวิชาการศึกษาทั่วไป ยังไม่ได้มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติของวิชาชีพการพยาบาล ส่วนปี 2 – 4 มีการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติของวิชาชีพการพยาบาล ซึ่งเป็นไปในลักษณะเดียวกับการศึกษาของ Slováčková (2007), Neves, et al. (2013) พบว่าความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมของนักศึกษาแพทย์ลดลงอย่างมีนัยสำคัญตามจำนวนภาคการศึกษาที่มากขึ้น ที่อาจเป็นเพราะความซาบซึ้งต่อความเจ็บป่วยของผู้รับบริการจากการฝึกในสถานการณ์จริง และผลการศึกษาของ Krawczyk (1997) ที่พบว่าความสามารถในการตัดสินใจ

จริยธรรม (moral judgement) ของผู้เรียนที่ได้รับการสอนจริยธรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม สูงกว่าการสอนโดยบูรณาการประเด็นด้านจริยธรรมในทุกวิชาทฤษฎีทางการพยาบาล จากผลการศึกษาต่างๆดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาด้านคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรมสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และพยาบาล จำเป็นต้องมีการวางแผนพัฒนาด้วยกระบวนการที่เฉพาะนอกเหนือจากการบูรณาการในแต่ละรายวิชาและต้องกระทำอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทุกชั้นปี เพื่อให้เกิดการปลูกฝังอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล กระบวนการที่เฉพาะนอกเหนือจากการบูรณาการในแต่ละรายวิชาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องทั้ง 4 ชั้นปีให้ครบทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ความรัก ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ มุทิตา อุเบกขาความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ และเคารพคุณค่า ศักดิ์ศรี และสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง การยอมรับความผิดพลาดของตนเอง ความภูมิใจต่อการยอมรับความผิดพลาดของตน การส่งเสริมผู้ร่วมงานให้มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และการชื่นชมเพื่อนร่วมงานในการกระทำสิ่งที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถเชิงจริยธรรมเพิ่มเติม เช่น ภูมิหลังของนักศึกษา ลักษณะการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนานักศึกษาในด้านความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาล เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดลใจ จงพานิช. (2551). การพัฒนาความพร้อมเพื่อการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลไทยมุสลิมในโครงการผลิตพยาบาลวิชาชีพเพิ่มเพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*. 19(2), 12–26.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย, ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ และศจีมาจ ณ วิเชียร. (2551). *การวิจัยและพัฒนาตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- ปรีโสทัต ปุณณภูมิ. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการยอมรับวัฒนธรรมองค์การและความผูกพันต่อองค์กร ของ Generation X และ Y. การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ยุตโต). (2540). *การพัฒนาจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พุทธธรรม.
- พันทิพย์ จอมศรี. (2548). การทดสอบคุณภาพของแบบวัดความสามารถเชิงจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารการพยาบาล*. 20(3), 1–18.

- ยงยุทธ แก้วเต็ม. (2556). กฎหมายและข้อพึงระวังในการนิเทศนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสมาการพยาบาล*. 28(3), 5-18.
- วิจารณ์ พานิช. (2549). การเคารพศักดิ์ศรีและคุณค่าของความเป็นมนุษย์. สืบค้น 14 เมษายน 2563,จาก <https://www.gotoknow.org/posts/38393>.
- อนุชา กาศลิ่งกา. (2555). การศึกษาปัญหาแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานปลัด กระทรวงสาธารณสุขถูกฟ้องเนื่องจากการรักษาพยาบาล. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*. 9(1), 57-69.
- Auvinen, J., et al. (2004). The Development of Moral Judgment during Nursing Education in Finland. *Nurse Education Today*. 24(7), 538-546.
- Bužgová, R. & Sikorová, L. (2013). Moral Judgment Competence of Nursing Students in the Czech Republic. *Nursing Education Today*. 33(10), 1201–1206.
- Hununk, M.G.M, et al. (2003). *Decision Making in Health and Medicine*. Cambridge University press.
- Jomsri, P., et al. (2005). Moral Competence in Nursing Practice. *Nursing Ethics*. 12(6), 582-594.
- Krawczyk, R.M. (1997). Teaching Ethics: Effect on Moral Development. *Nursing Ethics*. 4(1), 57-65.
- Lavoie -Tremblay, et al. (2010). The Needs and Expectations of Generation Y Nursing in the Workplace. *Journal For Nurses in Staff Development*. 26(1), 2–8.
- Mahasneh, A.M. (2014). The Level of Moral Competence Among Sample of Hashemite University Students. *Canadian Social Science*. 10(1), 159-164.
- Neves, H., et al. (2013). Moral Judgment Competence of Medical Students: a Transcultural Study. *Advances in Health Sciences Education*. 18(5), 1067-1085.
- Slovácková, B. (2007). Moral Judgement Competence and Moral Attitudes of Medical Students. *Nursing Ethics*. 14(3), 320-328.
- Watson, J. (2008). *Nursing: the Philosophy and Science of Caring*. Boulder, Cololado.: University Press of Colorado.